

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIŲ RIMANTĖS ŠALAŠEVIČIŪTĖS IR LINO KUKURAIČIO 2022 M. BALANDŽIO 20 D.
PASIŪLYMO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1011 3 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-285(3)“ PROJEKTO“
DERINIMO PAŽYMA**

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabas ir pasiūlymus, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
<p>Nacionalinės teismų administracijos 2022 m. birželio 27 d. raštas Nr. 4R-1022-(1.13.Mr)</p>	<p>Administracija nesutinka su Nutarimo projekto 2.2 papunktyje pateiktais argumentais, kuriais siūloma nepritarti Antrajam pasiūlymui, kadangi Vyriausybė jau pradėjo vykdyti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano veiksmą „sistemiškai peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius valstybines pensijas, rentas, kompensacines išmokas“ ir iki 2023 m. II ketvirčio pateiks Seimui sisteminius siūlymus dėl valstybinių pensijų ir kitų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos tobulinimo.</p> <p>Teisėjai, kaip viena iš valstybines pensijas gaunančių grupių, šiuo metu be pagrindo diskriminuojama, t. y. teisėjai dėl pablogėjusios sveikatos būklės ar susirgę nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas, neturi teisės aktuose nustatytų tokių socialinių garantijų, kokias turi kiti valstybinių pensijų gavėjai.</p> <p>Administracija, suprasdama siekį užtikrinti nuoseklų valstybinių pensijų sistemos tobulinimą, kuris gali būti įgyvendintas kompleksiškai sprendžiant valstybinių pensijų sistemos problemas, pažymi, kad terminas pateikti sisteminius siūlymus dėl valstybinių pensijų gana ilgas (iki 2023 m. II ketvirčio, t. y. dar vieneri metai), todėl šiuo argumentu neturėtų būti remiamasi sprendžiant teisėjų, kurie dėl sveikatos būklės negali eiti pareigų, socialinių garantijų įtvirtinimo klausimus.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p><i>Pirma</i>, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Nutarimo projektu siūloma Lietuvos Respublikos Vyriausybei nepritarti Lietuvos Respublikos Seimo narių Rimantės Šalaševičiūtės ir Lino Kukuraičio 2022 m. balandžio 20 d. pasiūlymui dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo Nr. IX-1011 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-285(3) (toliau – Pasiūlymas), o ne Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui XIVP-285(3) (toliau – Įstatymo projektas), kuris šiuo metu svarstomas Seime. Siūloma Vyriausybės pozicija nesuponuoja, kad siūloma nepritarti Įstatymo projektui. Sprendimą dėl atsižvelgimo į Pasiūlymą bei Įstatymo projekto priėmimo priims Seimas.</p> <p><i>Antra</i>, Nutarimo projektu siūloma nepritarti Pasiūlymui, kuriuo siūloma nustatyti teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo taisyklės išimties taikymo sąlygą (galimybę pačiam teisėjui rinktis 5 metus, iš kurių skaičiuojama pensija) „dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų“, kuri yra teisiškai neapibrėžta ir vertinamojo pobūdžio, nes joje nenustatyti aiškūs kriterijai, kuriems esant nurodyta išimtis būtų taikoma.</p> <p>Tokios teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo</p>

	<p>Todėl prašome neatidėti šią diskriminacinę klaidą ištaisančių teisinio reguliavimo pokyčių neapibrėžtam laikui, o kaip įmanoma greičiau išspręsti klausimą dėl teisėjų, nebegalinčių eiti pareigų dėl sveikatos būklės, teisės į valstybinę pensiją įgyvendinimo. Primintina, jog tik dėl tokio teisinio reguliavimo pakeitimo būtinybės Lietuvos Respublikos Seime buvo sustabdyta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo atleidimo procedūra.</p>	<p>taisyklės nustatymas sudarytų teisinės prielaidas teisėjų valstybinę pensiją skiriančiai institucijai – Nacionalinei teismų administracijai, net ir vienodoje padėtyje esančius asmenis vertinti ir traktuoti skirtingai, taip paneigiant konstitucinį lygiateisiškumo principą ir asmenų teisėtus lūkesčius.</p> <p><i>Trečia</i>, vienas prioritetinių Vyriausybės tikslų, įtvirtintų Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ (toliau – Programa), yra kokybiška ir planuojama teisėkūra. Ypač daug dėmesio numatoma skirti prioritetinių teisėkūros iniciatyvų planavimui, pašalinant teisinės spragas ir prieštarinę teisinių reguliavimą (Programos 191.1 papunktis).</p> <p>Pažymėtina, kad pensinio pobūdžio išmokų iš valstybės biudžeto pertvarka siejama su visos valstybinių pensijų sistemos pertvarka, kuri gali būti pradėta įgyvendinti tik nustačius visos valstybinių pensijų sistemos pertvarkos, grindžiamos socialinio teisingumo, proporcingumo, teisinio aiškumo, sistemiškumo ir asmenų teisėtų lūkesčių užtikrinimo principais, pagrindinėms kryptims. Šiuo metu Vyriausybė dar nėra apsisprendusi dėl valstybinių pensijų pertvarkos krypties. Teisėjų socialinių garantijų klausimai turėtų būti sprendžiami minėtos pertvarkos kontekste.</p> <p>Pritarus Pasiūlymui ir šiuo metu nustačius teisėjams palankesnę valstybinės pensijos apskaičiavimo tvarką, bus sukurtas teisėtas lūkestis, kad tokia garantija išliks ir ateityje. Laikomės pozicijos, kad, siekiant nustatyti teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo teisinį reguliavimą, kuris atitiktų teisingumo bei proporcingumo principų reikalavimus, turėtų būti taikoma ne valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo</p>
--	---	--

		<p>taisyklės išimties taikymo sąlyga, bet nustatyta vienoda teisėjų valstybinių pensijų dydžio apskaičiavimo tvarka nepaisant šios valstybinės pensijos skyrimo pagrindų, t. y., ar ji būtų skiriama asmeniui, sukačusiam senatvės pensijos amžių, ar asmeniui, kuris dėl sveikatos būklės negali dirbti teisėju. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manome, kad, neatlikus išsamios valstybinių pensijų sistemos analizės ir neapsisprendus dėl visos valstybinių pensijų sistemos pertvarkos krypčių, apimties, pensijų dydžių nustatymo tvarkos, papildomų teisinių ir finansinių įsipareigojimų prisiimti šiuo metu negalima.</p>
<p>Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2022 m. birželio 30 d. raštas Nr. (1.6Mr) 2T-1022</p>	<p>1. Palaikant Pasiūlymo tikslą ir iš esmės pritariant minėtam siekiui tikslinti socialiai neatsakingą reguliavimą, taip pat atsižvelgiant į Teisėjų tarybos 2022 m. gegužės 10 d. rašte Nr. 36P-60-(7.1.10.) „Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo Nr. IX-1011 7 straipsnio pakeitimo“, adresuotame ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, pateiktus argumentus, Teisingumo ministerija siūlo keisti Nutarimo projekte suformuluotą Lietuvos Respublikos Vyriausybės poziciją ir ne nepritarti Pasiūlymui, o iš esmės pritarti Pasiūlymu siekiamam tikslui, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Pasiūlymą žemiau nurodytais aspektais.</p> <p>2. Nutarimo projekto 2.1 papunktyje siūlomus argumentus taip pat tikslinga nurodyti ir siūlant Seimui tobulinti Pasiūlymą. Be to, Nutarimo projekto 2.1 papunkčio antrąją pastraipą siūlytina papildyti argumentais, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra nurodęs, jog įstatymu nustatyta teisėjų valstybinė pensija yra viena iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisėjo nepriklausomumo principo socialinių (materialinių) garantijų, t. y. tokia teisėjo socialinė (materialinė) garantija, kuri yra nustatyta (taikoma), kai nutrūksta jo įgaliojimai, ir ginama pagal Konstitucijos 109 straipsnį. Teisėjų socialinės (materialinės) garantijos, kurios teisėjams yra nustatytos (taikomos), kai nutrūksta jų įgaliojimai, yra viena iš</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p><i>Pirma</i>, žr. 3 punkto argumentus dėl Nacionalinės teismų administracijos išvados.</p> <p><i>Antra</i>, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 3 punktu, teisėjas atleidžiamas iš pareigų dėl sveikatos būklės, o pagal nurodyto įstatymo 90 straipsnio 2 dalį, „atleisti teisėją iš pareigų dėl sveikatos būklės galima tais atvejais, kai per vienerius metus teisėjas serga daugiau kaip šimtą dvidešimt kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip šimtą keturiasdešimt kalendorinių dienų per paskutinius dvylika mėnesių, arba kai suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia jam eiti teisėjo pareigas.“</p> <p>Nepritartina išvados rengėjų siūlymui tikslinti Pasiūlymo formuluotę nustatant, kad „asmenims, turintiems teisę gauti teisėjų valstybinę pensiją ir atitinkantiems šio Įstatymo 3 straipsnyje nustatytas sąlygas, teisėjų valstybinė pensija apskaičiuojama iš paskutinių 5, prieš nustojant eiti teisėjo pareigas, metų teisėjo gauto darbo užmokesčio vidurkio. Tais atvejais, kai teisėjas atleistas iš pareigų dėl teisėjo sveikatos būklės, kai suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas, <i>teisėjų valstybinė pensija apskaičiuojama iš paskutinių 5, prieš aplinkybių,</i></p>

	<p>teisėjų nepriklausomumo užtikrinimo priemonių (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. sausio 14 d. sprendimas Nr. KT1-S1/2015). Nustačius teisiškai neapibrėžtą ir vertinamojo pobūdžio sąlygą teisėjų valstybinės pensijos skyrimui, galėtų būti sudarytos prielaidos pažeisti konstitucinį teisėjo nepriklausomumo principą. Atsižvelgiant į šiuos argumentus, Nutarimo projektu tikslinga siūlyti tikslinti pateiktą Pasiūlymo formuluotę analogiškai kaip tai išdėstyta minėtame Teisėjų tarybos rašte, tačiau atsisakant nuostatos „dėl aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų“ (t. y. bendros taisyklės išimties taikymo sąlygą formuluojant taip: „tais atvejais, kai teisėjas atleistas iš pareigų dėl teisėjo sveikatos būklės, kai suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia jam eiti teisėjo pareigas“). Taip būtų užtikrinta, kad tais atvejais, kai teisėjas suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas, bus įgyvendintas teisėjų teisėtų lūkesčių principas bei maksimaliai suvienodinamos sąlygos teisėjų pensijų skyrimui.</p> <p>3. Taip pat atitinkamai siūlytina tikslinti Nutarimo projekto 2.2 papunktį, t. y. jame nurodytus argumentus formuluoti ne kaip priežastį nepritarti Pasiūlymui, o tik atkreipti Seimo dėmesį į numatytą atlikti iki 2023 m. II ketvirčio sisteminių valstybinių pensijų ir kitų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto mokamų pensinio pobūdžio išmokų sistemos peržiūrėjimą ir tobulinimą.</p> <p>4. Be to, kaip pažymėta minėtame Teisėjų tarybos rašte, „Nacionalinės teismų administracijos atliktais preliminariais skaičiavimais, laikant, kad kasmet būtų 2 teisėjai, atleisti iš pareigų dėl sveikatos būklės, kai suserga nepagydoma ar kita ilgalaikė liga, kliudančia eiti teisėjo pareigas (apskaičiuota pagal iki šiol buvusių atvejų nuo 2005 m. skaičių), finansinis poreikis tokių pensijų mokėjimui galėtų būti patenkintas iš šiems metams skirtų biudžetinių lėšų, sutaupytų dėl pensijų gavėjų skaičiaus sumažėjimo (buvusių teisėjų mirties).</p>	<p><i>nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų, atsiradimą, metų teisėjo gauto darbo užmokesčio vidurkio“</i>, nes:</p> <p>1. Formuluotė „prieš aplinkybių, nepriklausančių nuo teisėjo valinių veiksmų, atsiradimą“, yra teisiškai neapibrėžta, nes neaišku, kas laikoma „aplinkybėmis“ (pvz., atsiradusi atitinkamos ligos simptomatika, pakitę tyrimų rezultatai, gydytojo specialisto išvada, kurioje nustatyta ligos diagnozė) bei kaip bus nustatomas jų atsiradimo momentas (t. y. neaiškus atskaitos taškas, nuo kurio būtų imamas paskutinių 5 metų darbo užmokesčio vidurkis apskaičiuojant teisėjų valstybinę pensiją, neįvertinta, kad ligos eiga ir nustatytos diagnozės gali keistis, dar iki nustatant diagnozę asmuo gali sirgti ilgą laiko tarpą, todėl 5 metų laikotarpis iki „aplinkybių atsiradimo“ jam taip pat gali būti nepalankus).</p> <p>2. Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. V-196/1R-80 „Dėl Reikalavimų pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatai ir pretendentų į teisėjus ir teisėjų sveikatos tikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), 11 punkte nustatytas baigtinis ligų ir sveikatos problemų, dėl kurių teisėjai negali būti pripažinti atitinkantys sveikatos reikalavimus teisėjams, sąrašas. Tokiu atveju, jei, pvz., teisėjui po insulto bus diagnozuota tetraplegija (visų galūnių paralyžius) arba jam bus nustatyta išplitusi onkologinė liga ir reikės taikyti paliatyvųjį gydymą, ir dėl to jis negalės atlikti savo darbo funkcijų, jis negalės būti atleistas vadovaujantis Teismų įstatymo 90 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir 2 dalimi, nes nurodytų diagnozių nėra Aprašo 11 punkte.</p>
--	--	---

	<p>Vėlesniems laikotarpiams finansinis poreikis tokių pensijų mokėjimui, įvertinus pensijų indeksavimą, būtų planuojamas biudžete ir 2023 m. galėtų sudaryti 31 223,60 Eur, 2024 m. – 32 659,80 Eur, 2025 m. – 34 162,28 Eur.“ Atsižvelgiant į tai, Nutarimo projektas turėtų būti papildytas informacija apie numatomą valstybės biudžeto lėšų poreikį Pasiūlymui įgyvendinti.</p>	<p>Teisingumo ministerijos siūlymas nesprendžia Pasiūlymo pagrindime nurodytos teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo problemos, nes teisėjų valstybinės pensijos dydžio apskaičiavimo išimties taisyklė būtų taikoma tik tiems teisėjams, kurie, vadovaujantis Apraše nustatyta tvarka, bus pripažinti, kad dėl sveikatos būklės negali dirbti teisėjais (didžiąja dalimi – dėl nustatytų psichikos sutrikimų).</p>
--	---	---